

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingen Dienst

Postbus 20701
2500 ES Den-Haag
Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:
Zie Verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/93/095/3382	2 november 1993

Onderwerp:
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 63/93)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze,
Hoofd Afdeling Inlichtingen

[Handwritten signature]
[REDACTED]
[REDACTED]
Kolonel-KLu

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
één	Kalvermarkt 28 Den-Haag	070 - 3 18 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

[REDACTED]

[REDACTED]

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/93/095/3382 d.d.
2 november 1993

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst ✓
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken ✓
t.a.v. plv DGPZ

Intern:

HMID ✓
HSV ✓
HAI ✓
HMA ✓
Archief ✓

[REDACTED]

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

63/93

(Afgesloten 021400 NOV 1993)

Bosnië-Herzegovina

Woordvoerders van de Bosnische president Izetbegovic hebben aangekondigd dat in de nieuwe Bosnische regering, die momenteel wordt samengesteld door Izetbegovic's medestander Silajdzic, ministers zullen zijn opgenomen die zich zullen bezighouden met de situatie in respectievelijk west-Bosnië, Zenica en Tuzla. Daarmee willen Izetbegovic c.s. benadrukken dat zij de nieuwe regering willen zien als een vertegenwoordiger van alle Bosnische Moslims en niet alleen die uit de onmiddellijke omgeving van Sarajevo. De aankondiging houdt verband met de opstand van het voormalige presidiumlid Abdic, die in de enclave rond Bihac (west-Bosnië) een van Izetbegovic onafhankelijke politiek voert, en met de vrees dat dergelijke initiatieven elders navolging zullen vinden.

Overigens heeft de Bosnische regering aangekondigd dat op korte termijn onderhandelingen zullen worden gevoerd met Abdic om de eenheid onder de Moslims te herstellen. Ook in dit verband werd benadrukt dat Izetbegovic zichzelf beschouwt als de vertegenwoordiger van alle Moslims en dat hij de interne verdeeldheid wil bijleggen. Ook bij deze aankondiging speelt de vrees voor verdere verdeeldheid onder de Moslims een hoofdrol. Overigens is er vooralsnog geen aanwijzing dat ook Abdic bereid is tot compromissen met de Bosnische president, met wie hij reeds meer dan een jaar in openlijke onmin leeft.

De afgelopen weken was er weer herhaaldelijk sprake van Servische beschietingen op een aantal Bosnische steden, waaronder Sarajevo en de door de VN tot "beveiligde gebieden" uitgeroepen Moslim-enclaves aan de Bosnisch-Servische grens (Srebrenica, Zepa, Gorazde). Deze beschietingen hebben waarschijnlijk als hoofddoel terreur te zaaien onder de burgerbevolking en zo mogelijk het moreel van de Bosnische troepen aan te tasten. Wat betreft de "beveiligde gebieden" is in dit verband ook relevant dat Bosnisch-Servische politieke leiders herhaaldelijk hebben onderstreept dat zij geen Moslim-gebieden aan de grens met Servië zullen tolereren. (Neven-)doel van de beschietingen kan dan ook zijn geweest de resterende Moslims uit de "beveiligde gebieden" te verjagen. Het is echter onwaarschijnlijk dat de Serviërs acties zullen ondernemen die een grootschalige internationale reactie zullen uitlokken en daardoor hun veroveringen van de afgelopen maanden in gevaar zouden kunnen brengen.

[REDACTED] rond Sarajevo melden dat incidenteel leden van de Bosnische (Moslim-)strijdkrachten bewust Servische eenheden rond de hoofdstad provoceren tot nieuwe beschietingen, niet alleen op militaire stellingen, maar ook op burgerdoelen. Vermoedelijk heeft dit Bosnische optreden tot doel de internationale publieke opinie tegen de Serviërs te mobiliseren. Ook in het verleden, toen een internationale militaire interventie ten gunste van de Moslims nog een serieuze mogelijkheid leek, zijn er gevallen gemeld waarin Moslims Serviërs provokeerden en zelfs eigen doelen bestookten met als doel de Serviërs voor agressie verantwoordelijk te stellen. Onduidelijk is echter of in de huidige omstandigheden nog sprake is van gecoördineerd optreden, dan wel van eigenmachtige initiatieven van lokale bevelhebbers.

[REDACTED]

Met name in Sarajevo zijn vorige week mogelijk enkele honderden Bosnische militairen gearresteerd. Daarbij werd als reden genoemd hun vermoedelijke betrokkenheid bij banditisme (zoals aanslagen op westerse hulpverleners en journalisten) en andere activiteiten die de openbare orde bedreigen. Bij de arrestaties werd tenminste één van de hoofdverantwoordelijken gedood. Inmiddels is bekend gemaakt dat de voormalig bevelhebber van de Bosnische strijdkrachten Halilovic, die sinds zijn vervanging enkele maanden geleden door de huidige commandant Delic in de Bosnische militaire hiërarchie de vierde plaats inneemt, onder huisarrest is geplaatst in verband met zijn verantwoordelijkheid voor het optreden van de genoemde criminelen.

Er is nog geen duidelijkheid over de achtergronden van dit regeringsoptreden. Vermoedelijk houdt dit inderdaad deels verband met de internationale kritiek op de omstandigheden waaronder hulpverleners in en rond Sarajevo moeten werken, met name als gevolg van het optreden van criminele organisaties. De situatie van de Bosnische Moslims is echter momenteel dermate precair, dat de Bosnische autoriteiten er waarschijnlijk de voorkeur aan geven onderlinge onenigheid zo veel mogelijk te negeren. Denkbaar is dat zich naar aanleiding van de recente Servische beschietingen op Sarajevo, dan wel van de situatie in west-Bosnië, onvrede had gemanifesteerd met het leiderschap van Izetbegovic. Mogelijk hebben de betrokken commandanten en eenheden, die zich waarschijnlijk slechts bij de Bosnische strijdkrachten hebben aangesloten uit winstbejag, in de huidige omstandigheden pogingen gedaan zich aan de Bosnische bevelsstructuur te onttrekken. Daar dit de inleiding had kunnen vormen voor een desintegratie van de Bosnische krijgsmacht, met name in Sarajevo, was de regering gedwongen hiertegen op te treden. Overigens blijft een dergelijke desintegratie op korte termijn tot de mogelijkheden behoren, tenzij de omstandigheden in deze regio aanzienlijk in het voordeel van de Moslims wijzigen. Vooralsnog is er niets dat daarop wijst.

In een recente verklaring van staats- en regeringsleiders van de EG-landen wordt er bij de strijdende partijen in Bosnië-Herzegovina op aangedrongen dat zij al het mogelijke doen om de humanitaire hulp aan de bevolking van de republiek mogelijk te blijven maken. Daarbij werd gezinspeeld op mogelijke militaire maatregelen om beveiligde routes te creëren, waarlangs de hulpkonvoeien desnoods tegen de wil van de strijdende partijen doorgang zouden kunnen vinden. De betreffende verklaring houdt verband met recente incidenten waarbij hulpkonvoeien in hinderlagen liepen, waarbij aan UNPROFOR-zijde slachtoffers vielen. Alle strijdende partijen maken zich in voorkomend geval schuldig aan dergelijke incidenten, met name omdat zij hulpverlening aan hun tegenstanders willen verhinderen. Tegen deze achtergrond is het onwaarschijnlijk dat zij bereid zullen zijn hun opstelling onder invloed van de oproep van de EG aanzienlijk te wijzigen.

Kroatië

Volgens "Joegoslavische" persberichten heeft Kroatië sinds enige tijd de beschikking over lanceerinrichtingen en enkele tientallen raketten voor de middellange afstand van het type SCUD. De betreffende wapens zouden volgens de berichten afkomstig zijn van de Sovjet strijdkrachten uit de voormalige DDR. Er is geen enkele aanwijzing dat deze meldingen juist zijn. Het meest voor de hand ligt dat de Servische propaganda deze informatie gebruikt om de Kroatische dreiging ten opzichte van de Serviërs in Kroatië, Bosnië-Herzegovina en zelfs in "Joegoslavië" te benadrukken; zo werd aangegeven dat een aantal SCUDs zou zijn opgesteld aan de Servisch-Kroatische grens. Ook kunnen de "Joegoslavische" berichten dienen ter rechtvaardiging van het feit dat de Kroatische Serviërs in het verleden raketten van de types FROG en ORKAN hebben ingezet tegen doelen in Kroatië.

De Servische president Milosevic heeft in een interview gesteld dat hij niet van plan is de Krajina (de "Servische" republiek in Kroatië) op te offeren bij zijn streven naar opheffing van de sancties tegen zijn land. Daarmee wil hij kennelijk de vrees wegnemen onder Serviërs uit andere delen van het voormalige Joegoslavië dat hun belangen zullen worden opgeofferd aan het streven naar normalisering van de internationale status van "Joegoslavië". Deze kwestie zal vermoedelijk een van de hoofdthema's gaan vormen in de campagne voor de Servische verkiezingen op 20 december a.s. Het streven naar tenminste verlichting van de sancties tegen Servië vormt een beleidsprioriteit van Milosevic. Om die reden heeft hij onder meer ook zijn instemming betuigd met de jongste vredesvoorstellen van de internationale bemiddelaars Owen en Stoltenberg met betrekking tot Bosnië-Herzegovina. Van extreem-nationalistische zijde wordt Milosevic echter verweten dat hij de belangen van de Bosnische en Kroatische Serviërs opoffert aan zijn persoonlijke belangen.

Servië/Montenegro

In Belgrado is de voormalige "Joegoslavische" premier Panic gearriveerd. Bij die gelegenheid riep hij de Servische oppositie op zich te verenigen. Hij presenteerde een plan van tien punten "om Servië te redden". Met name riep hij oppositieleider Seselj op zich uit de politiek terug te trekken, omdat dit in het belang van het land zou zijn. Kennelijk beoogt Panic deel te nemen aan de Servische parlementsverkiezingen die op 20 december zullen worden gehouden. Aangenomen mag worden dat hij zich in zijn campagne zal richten op dezelfde thema's die zijn regering in 1992 nastreefde. Deze kenmerkte zich door relatief gematigde doelstellingen die vooral waren gericht op het opheffen van de internationale sancties tegen "Joegoslavië" en tot invoering van een pluralistisch economisch en politiek systeem. Het is echter, zeker na de nederlaag van Panic in de verkiezingen van december 1992 en de pogingen van president Milosevic om Panic af te schilderen als een marionet van het Westen, twijfelachtig of Panic de aangewezen persoon is om de Servische oppositie te verenigen.

Een aantal Montenegrijnen heeft het afgelopen weekeinde een van de Servisch-orthodoxe kerk onafhankelijke orthodoxe kerk uitgeroepen. Het betreft vermoedelijk een initiatief van een relatief klein aantal functionarissen, dat niet wordt ondersteund door de meerderheid van de Montenegrijnse bevolking. Deze gebeurtenissen is echter indicatief voor het verlangen om zich te profileren ten opzichte van Servië. Het is denkbaar dat deze ontwikkeling door extreem-nationalistische Serviërs als een provocatie zal worden beschouwd.

Macedonië

In de "Joegoslavische" pers is aandacht besteed aan een aantal recente incidenten aan de Servisch-Macedonische grens, waarbij Servisch-orthodoxe priesters door de Macedonische autoriteiten de toegang tot het land geweigerd werd. Volgens het "Joegoslavische" persbureau TanJug houdt dit enerzijds verband met het streven van de Macedonisch-orthodoxe kerk om aan te tonen dat zij onafhankelijk is van de Servisch-orthodoxe kerk. Er werd echter ook verband gelegd met, wat werd genoemd, het streven naar vernietiging van de Servische cultuur in Macedonië. Zo werd aangehaald dat in Bitolj de lokale dierentuin was vergroot ~~ter koste~~ van het Servische militaire kerkhof. Servische nationalistena hebben van het begin af aan bedenkingen gehad tegen de onafhankelijkheid van Macedonië, waarbij met name werd gewaarschuwd voor verlies van de culturele identiteit van de Servische minderheid in het land. De Macedonische regering heeft geprobeerd deze weerstand te ondervangen, onder meer door middel van een akkoord met etnisch-Servische leiders voor meer culturele autonomie in Macedonië. De berichtgeving van TanJug lijkt erop te wijzen dat deze pogingen niet aan de wensen van (extreem-)nationalistische Servische leiders beantwoorden. Derhalve blijft de vrees voor Servische pogingen tot destabilisering van de binnenlandse situatie van Macedonië bestaan. Het is denkbaar dat de extreem-nationalistische

[REDACTED]

oppositie de situatie van de Serviërs in Macedonië zal gebruiken als verkiezingsthema met het oog op de komende Servische parlementsverkiezingen.

Conclusie/voorzicht

De Bosnische president Izetbegovic blijft onderstrepen dat hij zich de vertegenwoordiger acht van alle Bosnische Moslims. Toch zijn er in toenemende mate aanwijzingen dat Moslims zich onder invloed van de uitzichtloze politieke en militaire positie en de voortdurende druk van met name de Servische strijdkrachten aan zijn gezag onttrekken. Dit kan een voorbode zijn voor de desintegratie van de Bosnische (Moslim-)politieke en militaire instellingen.

De Servische president Milosevic heeft onderstreept dat hij de belangen van de Kroatische Serviërs niet zal opofferen aan zijn streven naar opheffing van de internationale sancties tegen "Joegoslavië". Vermoedelijk wil hij daarmee beschuldigingen van de oppositie weerleggen dat hij de Serviërs in andere delen van het voormalige Joegoslavië in de steek laat.

Recente "Joegoslavische" persberichten over vermeende bedreigingen van de identiteit van de Servische minderheid in Macedonië wijzen op mogelijke Servische pogingen om de interne situatie van Macedonië te destabiliseren. Dit kan verband houden met de komende verkiezingen in Servië.